

रोजगार हक्क विषयक टिपण :

गुक झीती दल, महाराष्ट्र.

१४६ लोकपुरा, औरंगाबाद.

Internal circulation
Minutes of the meeting held on

दि. २६.४.८०.

कार्यवाह,

युनिट,

18, 19 & 20th April 1980. (sent by Sardar)

सप्रेम नमस्ते.

date - 26/4/1980

युक्रादच्या मध्यवर्ती कार्यकारिणीची समा दि. १८, १९ व २० रोजी औरंगाबादला झाली. तीत झालेल्या निर्णयानुसार रोजगार हक्कविषयक कार्यकर्त्यांच्या बैठकीमध्ये चर्चा होती खालील टिपण पाठवीत आहे.

प्रास्ताविक :

मानवीय रोजगाराचा हक्क मूलभूत हक्क म्हणून घटनेत समाविष्ट करण्यात यावा या मागणीसाठी महाराष्ट्रातील सुमारे दहाबारा संघटना असेल असून अदोला सुमारण्याच्या प्रयत्नात आहेत. या दृष्टीने पुणे व नंतर येवला येथे या संघटनांच्या कार्यकर्त्यांच्या दोन बैठका झाल्या. त्यामध्ये या प्रश्नावरील समान भूमिका व कार्यक्रम यांचा शोध घेण्यात आला. या प्रश्नावरील भूमिकेचे टिपण सर्व संघटनांमध्ये पाठविण्यात आले आहे. त्याच त्या त्या संघटना विचार करून आपापल्या सूचना कळवतील. त्यानंतर सर्वमान्य झालेल्या टिपणाची पुस्तिका छापण्यात येईल. येवल्याच्या बैठकीत, तालुकापातळीवर मेळावे घेऊन या प्रश्ना-मागची भूमिका लोकांपर्यंत नेण्याचा कार्यक्रम पक्का करण्यात आला. त्यानंतर कार्यकर्त्यांची महाराष्ट्रव्यापी परिषद घेण्याचाही निर्णय घेण्यात आला. त्यात अदोला अधिक खोल व व्यापक करण्यासाठी प्रचारयंत्रणा निर्माण करणे, कार्यक्रम ठरविणे वगैरे गोष्टींचा विचार करण्यात येईल.

युक्रादमध्ये हुसेन दलवाणी, अरुण केकर, अजित सरदार आदी कार्यकर्त्यांवर या टिपणावर विचार करून आपल्या सूचना कळविण्याची जबाबदारी सोपवण्यात आली आहे.

युक्रादने अप्रमानाने या कार्यक्रमात सहभागी होण्याचे ठरविले आहे. त्या दृष्टीने आपल्या केंद्रातील कार्यकर्त्यांमध्ये खालील मुद्द्यांच्या आधारे मानवीय रोजगाराचा हक्क या विषया-वर चर्चा घडवून आणावी.

भूमिकेतील काही ठळक मुद्दे :

श्रम हा मानवी जीवनाचा आधार आहे. श्रमातूनच माणसाच्या व्यक्तिगत व सामाजिक जीवनाचा विकास होत असतो. माणसाच्या नैसर्गिक क्षमता, प्रेरणा, कल्पकता, चिंतनशीलता आदींना वाव मिळेल अशा प्रकारे श्रम करण्याची संधी माणसाला मिळायला हवी. ती आजच्या व्यवस्थेत नाकारली जात आहे.

आजची समाजरचना ही नप-याची प्रेरणा व उत्पादन साधनांची खाजगी मालकी यांचा आधारलेली विषम मंडळदारी रचना आहे. या अर्थव्यवस्थेत उपलब्ध श्रमाचा पूर्ण वापर होत नाही. बाजारात मागणी असलेल्या वस्तूंचे कमीत कमी श्रमात अधिकाधिक उत्पादन व त्यातून जास्तीत जास्त नफा कमावणे हे तिचे अर्थदृष्टि असते. यात श्रमाची पाबवी प्रतिष्ठा ल्याला जाऊन श्रमशक्ती ही बाजारात जाऊन विकण्याची वस्तू बनते. कारण बहुसंख्य लोकां-मध्ये आपल्या श्रमशक्तीखेरीज दुसरे उत्पादनाचे कोणतेही साधन नसते.

या व्यवस्थेत श्रम करणा-यापुढे कोणतेच पर्याय नसतात. तर मिळेल ते काम पत्करून

जीव जगतीण हाच त्याच्या श्रमाचा प्रमुख हेतू असतो. पण जगा, केवळ जगण्याचे व्यवस्थापन रोजगारही सवौना मिळत नाही. म्हणून आजच्या तत्काकथित लोकशाही चूर्णावर आधारलेल्या व्यवस्थेत मानवी समाज माणुसकीपासून दुरावत चालला आहे. आजची व्यवस्था सर्व माणसांना रोजगार देऊ शकत नाही. म्हणून, र्जनशील श्रम करणाऱ्याचा स्वभावधर्म असलेल्या माणसाला, रोजगाराच्या मूलभूत मानवी हक्काचा बुच्चार करणाऱ्याची वेळ आली आहे. आणि म्हणूनच रोजगाराचा हक्क हा मूलभूत हक्क म्हणून घटनेत समाविष्ट करण्यात यावा अशी मागणी करावी लागते.

मानवीय रोजगाराची संकल्पना : अशा प्रकारच्या रोजगाराच्या हक्काची मागणी करत असताना जगण्यासाठी माणसाला केवळ ठोरमेहनत करावी लागता कामा नये; तर ज्या प्रकारच्या श्रमांमध्ये त्याला आपली बुद्धी, भावना व कलाकौशल्य वापरता येतील, ज्या श्रमांतून त्याला निर्मितीचा आनंद मिळेल, आणि ज्यातून त्याच्या भौतिक, सांस्कृतिक गरजांची पूर्ती करता येतील अितके जीवनवेतन त्याला उपलब्ध होतील, अशा मानवीय रोजगाराची मागणी आपण करत आहोत.

अशा प्रकारचा रोजगार सवौसाठी निर्माण कराऱ्या, तर आजच्या व्यवस्थेत मूलभूत बदल घडवावे लागतील. आजची मालकी व नप-यावरआधारित व्यवस्था अरोप्यत जीवनवेतनासह रोजगार सवौना मिळण्याची संधी उपलब्ध होणे शक्य नाही. मानवी श्रमाचा अधागेर्य वापर होतून मानवी गरजांची पूर्ती होऊ शकेल अशा उत्पादनतंत्राचा स्वीकार करावा लागेल. तरच लोकशाही क्ष-या अर्थाने परिपूर्ण होतील.

यासाठी जातिवध्द भारतीय समाजातील मूठमर बुच्चवर्णीय संपत्तीधारी श्रीमंत वर्ग व त्याच्या हितसंबंधाचे रक्षण करणारे शारत यांच्या विरोधी सर्वेक्ष लढा पुकारावा लागेल. या लढयात कष्टकरी जनतेतील सर्व वर्ग-जातींना अेकत्र येतून व्यापक अेकसूट घडवावी लागेल. अशा अेकसूटीतून व परिवर्तनाच्या क्रांतिकारी जाणिवेतूनच हा लढा यशस्वी होऊ शकेल. दलित जाती, छोटे शेतकरी, शेतमजूर, कामगार, आदिवासी, कनिष्ठ मध्यवर्ग, स्त्रिया, विद्यार्थीवर्ग, यांच्या संघटित ताकदीतून हे परिवर्तन घडविण्यासाठी युद्धादच्या कार्यकत्थानी प्रयत्नशील रहावे, व मानवीय रोजगार हक्काच्या या लढयात अग्रभागी राहून हा लढा पुढे नेण्याचा प्रयत्न करावा.

अजित सरदार

अजित सरदार

करिता, कार्यवाह, महाराष्ट्र युद्धाद.